

3. Поміркуйте і поясніть, як слід ставитися до “модних” виробів і товарів, чи виправдані пошуки й фінансові витрати на них з точки зору охорони природи? (уміння робити висновки).

4. Назвіть п’ять найбільш забруднених міст світу, які на Вашу думку головні проблеми сучасних мегаполісів? (уміння порівнювати і аналізувати).

5. З 1 січня 2018 року в Україні впроваджено зменшення швидкості їзди автомобілем по місту з 60 км/год до 50 км/год. Обґрунтуйте “плюси” і “мінуси” такого рішення. (уміння класифікувати).

6. Які матеріали або види сміття можуть спричинити забруднення повітря у закритому приміщенні? (уміння встановлювати причинно-наслідкові зв’язки).

Таким чином, включення школярів у творчу роботу, дозволяє не тільки розширити та поглибити їх теоретичну підготовку, а й активізувати практичну діяльність щодо пошуків шляхів підвищення якості освіти, приведення її у відповідність до нового соціального замовлення на підготовку особистості, спроможної до самореалізації і саморозвитку у суспільстві.

Список використаних джерел

1. Алексюк А. М. Загальні методи навчання в школі. Київ : Рад. шк., 1983. 464 с.
2. Князян М. О. Навчально-дослідницька діяльність студентів як засіб актуалізації професійно значущих знань: дис. кандидата пед. наук. Ізмаїл, 1998. 176 с.
3. Кулик Є. В. Педагогічна дослідницька діяльність: аналіз стану проблеми підготовки майбутніх учителів трудового навчання. *Людинознавчі студії*. Дрогобич : Вимір, 2004. Вип. 9. С. 38 – 49.

Непорожня Л. В.,

канд. пед. наук, старш. наук. співроб.,
Інститут педагогіки Національної академії
педагогічних наук України, м. Київ

УДК 502:37.03

Непорожня Л. В. Природничо-науковий компонент базової середньої освіти як фактор становлення сучасної особистості. *Модернізація освіти як важливий чинник розвитку суспільства* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Дніпро, 22 листопада 2021 р). Дніпро : Міжнародний гуманітарний дослідницький центр, 2021. С. 15 – 17.

ПРИРОДНИЧО-НАУКОВИЙ КОМПОНЕНТ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВИТИ ЯК ФАКТОР СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Природничо-наукова освіта є цілеспрямованим процесом і результатом формування в особистості системи природничо-наукових знань, умінь, навичок, досвіду пізнавальної і практичної діяльності, ціннісних орієнтацій і ставлень. Відповідно до сучасних запитів суспільства Державний стандарт базової середньої

освіти визначає, що її головною “метою є розвиток природних здібностей, інтересів, обдарувань учнів, формування компетентностей, необхідних для їх соціалізації та громадянської активності...” [1, с. 3].

Наразі в умовах зростання автономії шкіл [1, с. 4 ; 2, с. 18], надання їм можливості змінювати комбінації навчальних предметів постає проблема збалансування гуманітарної та природничо-математичної освіти, забезпечення високого рівня оволодіння школярами природничо-науковим компонентом.

Аналіз наукової літератури в межах пріоритетних напрямів розвитку сучасної освіти дозволив виявити дві групи теоретичних проблем, що постають в процесі реалізації природничо-наукового компоненту базової середньої освіти. До першої групи (зовнішні проблеми) належать проблеми структури і організації природничо-наукової освіти. Проблеми другої групи (внутрішні) зумовлені взаємозв'язком цілей, змісту, засобів, методів та форм природничо-наукової освіти.

Зовнішні проблеми:

– збільшення розриву між досягненнями в розвитку природничих наук і рівнем навчального матеріалу;

– посилення розриву між природничо-науковою і гуманітарною освітою, який призводить до зниження фундаментальності освіти;

– падіння престижу і втрата традицій природничо-наукової освіти, і, як наслідок, зниження інтересу до природничих наук.

Внутрішні проблеми:

– недостатня якість природничо-наукової підготовки випускників середніх навчальних закладів, недостатня мотивація учнів до вивчення природничо-наукових дисциплін;

– спрямованість змісту природничо-наукових дисциплін на подання об'єктивної системи знання про природу, недостатня увага до смислової і ціннісної сфер природознавства, розвитку особистості учнів;

– порівняно мала кількість годин, передбачених навчальним планом на вивчення природничо-наукових дисциплін, незадовільний стан навчально-інформаційного забезпечення, старіння лабораторної бази більшості шкіл, що реалізують цикл природничо-наукових дисциплін, здебільшого низька матеріально-технічна забезпеченість освітнього процесу;

– орієнтація шкільного освітнього процесу на екстенсивні варіанти навчання, з переважними традиційними формами і методами організації занять, без урахування подальшої життєвої орієнтації учнів.

Вирішення окреслених проблем вимагає не тільки цілеспрямованого і планомірного оновлення цілей, змісту і технологій природничо-наукової освіти, а й зміни в ставленні до природничих дисциплін, з позицій розуміння значущості природничо-наукової освіти для становлення сучасної особистості й забезпечення розвитку й економічного зростання країни.

Наразі однією з найбільш обговорюваних проблем є ціннісне ставлення до особистості учнів, визнання розвитку особистості головною метою. Відповідно до запитів суспільства, Державний стандарт визначає, що метою здобуття природничої

освіти є формування особистості школярів, розуміння ними основних закономірностей живої і неживої природи, оволодіння відповідними вміннями її дослідження та набуття здатності оцінювати вплив природничих наук, техніки і технологій на сталий розвиток суспільства... [3, с. 7].

Виходячи зі сказаного, модернізацію природничо-наукового компоненту базової середньої освіти в контексті становлення сучасної особистості доцільно здійснювати за такими напрямками:

- модернізація змісту (встановлення відповідності між сучасними досягненнями природничих наук і змістом природничої освіти, інтеграція знань всіх природних наук, для всіх освітніх програм гуманітарного, природничо-наукового і технічного напрямків);

- модернізація технологій (створення умов для забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії, як учнів, що цікавляться природничими науками, так і учнів зі зниженою мотивацією до їх вивчення;

- розширення можливостей пізнавальних ресурсів;

- впровадження сучасних технологій навчання, дослідницької, проектної тощо;

- створення нових засобів оцінювання досягнень та освітніх результатів учнів;

- оновлення системи підвищення кваліфікації вчителів природничо-наукових дисциплін);

- модернізація матеріально-технічного забезпечення (оновлення матеріально-технічної бази для навчання природничих дисциплін;

- створення ресурсних центрів для профільної школи, на базі яких буде здійснюватися мережева взаємодія вчителів, викладачів вузів природничо-наукових дисциплін та науковців).

Отже, реалізація виділених напрямків оновлення освіти, обґрунтованих “викликами” суспільства, держави, особистості, дозволить забезпечити якість, мобільність, відкритість, фундаментальність і цілісність природничо-наукового компоненту базової середньої освіти, його орієнтацію на підготовку фахівців “завтрашнього дня”. Основу оновленої природничо-наукової освіти складуть: компетентнісний підхід; особистісно-діяльнісний підхід; науково обґрунтовані інноваційні освітні технології, які залучають учнів до різних видів діяльності, навчають учнів працювати з різними джерелами інформації, враховують особистісний аспект учнів. Результатом оновлення природничо-наукового компоненту стане розуміння того, що сучасне природознавство є фактором економічного розвитку суспільства і становлення сучасної особистості.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт базової середньої освіти (2019 р). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2019/06/standart-1206.pdf>.

2. Закон України “Про освіту”: чинне законодавство станом на 1 березня 2018 року: (ОФІЦ. ТЕКСТ).– К.: ПАЛИВОДА А, В. – 2018. – 128 с.

3. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти / Міністерство освіти і науки України. – 2016. – С. 11-12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.